

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Gernandts Boktr.-Aktief.

N:r 40 (146)

Fredagen den 3 oktober 1890.

3:dje årg.

Annonspris:
35 öre pr petitråd (10 stafvelser).
För »Platssökande» och »Lediga platser»
25 öre.
Utländska annonser 70 öre pr petitråd.

Tidningen kostar
endast 1 kr. för kvartalet, med
Iduns- Mode- och Mönstertidning
1 kr. 65 öre;
postarvodet inberäknadt.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
Träffas å byrån kl. 9-10
Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
hvarje helgfri fredag.
Lösnummerpris: 15 öre
(vid kompletteringar).

Byrå:
Hamngatan 16, 2¹/₂ tr.
(midt för Kungsträdgården.)
Prenumeration sker i landsorten å post-
anstalt, i Stockholm hos redaktionen.

Wilhelmina Gravallius.

Författarinna till »Högadahls prostgård».

Det skede i vår literatur, som omfattar 1840-talet, är af stort intresse, ej minst i skönliterärt afseende. Det är visserligen sannt, att de stora skaldernas strängaspel hade tystnat eller endast tonade med matta ackord; »Kusinernas» författarinna — den snillrikaste kvinna, som vår literatur någonsin sett, och hvars betydelse det borde vara just våra dagar förbehållet att rättvist uppskatta — hade gifvit det bästa hon kunde; och man hade redan hunnit varsna ormen bland Almqvists törnrosor. Som sagdt, det var ingen guldålder; för en sträng granskare skall kanske ej ens silfrets fulla gedigenhet stå profvet; men man kan väl ändock ej tala om bara kopparn hos ett årtionde, hvilket såg uppkomsten af Emilie Carléns »Pål Värning» och »Rosen på Tistelön» samt Onkel Adams »Genre-målningar»; hvilket hörde de ungdomligaste och klangfullaste slagen af Bernhard Elis Malmströms, Nyboms, Talis Qvalis', Säterbergs och Wilhelm von Brauns lyror; hvilket vexlade om i lefnadslustigt skratt eller känslösa tårar vid åskådandet af Blanche's

Cramærs, Jolins, Johan Börjessons och F. A. Dahlgrens sceniska arbeten.

Bland de under detta intressanta literära skede mera uppmärksammade belletristiska skriftställare möter oss en kvinna, hvilken förnämsta literära alster ännu läses, ja, utgör ett af lämbibliotekens allra eftersöktaste föremål — författarinnan till »Högadahls prostgård». Och hon har egentligen ännu ej fullt utträdt ur anonymitetens sköte: först på titelbladet till ett af hennes allra senaste arbeten — »Från stad och bygd» — utsatte författarinnan till »Högadahls prostgård» sitt borgerliga namn: *Wilhelmina Gravallius*.

För några få veckor sedan innehöll Idun en posthum uppsats af Wilhelmina Gravallius, och våra läsarinor fingo därigenom ett prof på hennes visserligen för våra dagars literära smak något litet föräldrade, »blomeranta», men älskvärda och lättlästa stil, och från flere håll hafva vi blifvit uppmånade att meddela hennes porträtt, hvilket aldrig förut varit offentliggjordt.

Det är oss ett nöje att villfara denna önskan samt på samma gång med-

Den människa, som vill varda verkligt lycklig, skall ej söka att föröka sina egodelar,
men att inskränka sina begär.

PLATON.

delar några biografiska data om författarinnan till »Högadahls prostgård».

Karolina Wilhelmina Isakson föddes den 7 september 1809 och var dotter till dåvarande vice pastorn i Mogata församling i Östergötland, sedermera kyrkoherden i Gårdeby P. Isakson och hans hustru Anna Hallberg. Efter fadern, som tillhörde en för mindre vanlig begåfning känd östgötasläkt, och hvars älsklingsbarn hon var, ärfde hon sin håg för läsning och sin smak för literära sysselsättningar, och af modern det ödmjuka, förnöjsamma sinne, som utmärkte henne. Sedan hon afslutat sin skolundervisning i Söderköping, egnade hon sig mest åt husliga värf under sin erfarna moders ledning, men begagnade hvarje ledig stund att förkofra sitt vetande. Redan nu började hon på papperet nedskrifva sina tankar, företrädesvis i bunden form. I det egor om egor med Gårdeby prestgård belägna herresätet Åkerby, tillhörande lagman von Röök, vistades hon några år, dels som sällskap till de med henne jämnåriga och dels som lärarinna för husets yngsta döttrar. Vid 21 års ålder faderlös, såg hon sig nödsakad att på fullt allvar försörja sig själf och erhöi plats som lärarinna hos friherre Falkenberg på Husby i Södermanland. Sin vistelse där har hon skildrat i en liten novell, kallad »Min första kondition». Härifrån flyttade hon till assessor Grewesmühl på Herrestad i Toresund, där hon stannade i 13 år. Med familjen, som tillbragte vintrarne i hufvudstaden, deltog hon lifligt i umgängeslivet, men fann ändock tid att förkofra sitt eget vetande genom lektioner i språk och musik. Det var under sitt vistande på Herrestad som hon skref och anonymt utgaf sitt första större arbete: »Högadahls prostgård», som snart efterföljdes af novellen »Anna», skildring ur folklifvet. I det Grewesmühlska huset stannade hon, tills hon år 1846 ingick äktenskap med församlingens kyrkoherde, kontraktsprosten och ledamoten af Nordstjärneorden, fil. d:r L. C. Grawallius. För f. d. guvernanten började nu en helt annan verksamhet, åt hvilken hon med lust och framgång egnade sig, och snart var prostgården i Toresund vida bekant såväl för sin fria umgängeston som för sitt utmärkta bord och sin gästfrihet. Under denna tid fick pennan i det närmaste hvila, och intet af det lilla, som skrefs, blef förrän efter många år synligt i tryck. Vorden enka år 1861, flyttade hon följande år till hufvudstaden, och nu följde några år af rastlös literär verksamhet. De senaste fem åren af sin lefnad tillbragte hon hos sin dotter och måg, bosatta i Tumba, där hon afsonnade på sin dotters födelsedag den 22 november 1884. En med åren tilltagande sjuklighet kunde dock icke hindra henne att i mån af sina krafter fortsätta sin skriftställarverksamhet, — mest i Norrköpings Tidningars följtongsafdelning —, och ända i det sista bibehöll hon sitt sinnes spänstighet och ett lefvande intresse för tilldragelserna i den yttre världen.

Som ofvan nämndes, är den vidlyftiga romanen »Högadahls prostgård» Wilhelmina Grawallii förnämsta arbete, liksom den ännu i dag tillhör svenska litteraturens af den stora allmänheten mest omtyckta och lästa alster. Orsaken härtill ligger i arbetets karaktär af ett

realistiskt sundt återgifvande af den bildade medelklassens lif, detta återgifvande blandadt med stänk af såväl äkta humor som hjärtats poesi. »Högadahls prostgård» har utgått i två svenska och ej mindre än tre tyska (i öfversättning af ingen mindre än den ryktbare Hans Wachenhusen) upplagor samt har beredt Wilhelmina Grawallius en blygsam, men icke dess mindre hedrande plats i svenska vitterhetens häfder.

Birger Schöldström.

Ett hem!

*H*vad finns väl högst på denna jord ändå
om ej ett hem, en liten egen vrå,
där undan lifvets storm du söker hamn
i modersarmar eller hustrufamn.

*När du som gosse riktigt trött dig lekt,
hur godt det kändes att till sömns bli smekt,
få somna, se'n din aftonbön du sagt
och kära händer täcket kring dig lagt.*

*Hur mången gång, när du har blifvit man
och du för sorg och trivvel ro ej fann,
den visan i ditt öra gick igen,
med hvilken mamma en gång söft sin vän.*

*I mörka stunder, när din ande böjs,
mot minnets stjärnor dina blickar höjs —
en af dem klarast skall i natten stå,
det är ditt barndomshem, som vinkar då.*

*Men hård är striden. Ensam kämpar du —
ej någon delar dina sorger nu,
ej mera någon liten kvinlig hand
från pannan stryker molnet bort ibland.*

*Och när du kommer hem om kvällen trött,
se'n du om dagen kalla hjärtan mött,
tom står din väning, inga glada skratt
och ingen mun, som kysser ömt godnatt.*

*Ett hem, ett hem — det är ditt drömda mål,
det ger din hjärna tankar, viljan stål —
ett hem, en famn, där du kan hvila ut
från stormarna, när mödans dag är slut.*

Daniel Fallström.

Kvinnorna och försvarsfrågan.

Det är en ömtålig sak, öfver hvilken vi i dag vilja tala med våra läsarinor, ömtålig därför att den berör så många mäktiga och vidt skilda intressen, ömtålig därför att den gjorts till en politisk fråga och häftiga politiska lidelser spela in, när helst den bringas å bane.

Ömtålig — men hvarför i alla rena syftens namn skall den vara det? Borde den icke fastmer vara den enklaste, den naturligaste, den öfver hvilken vi öppet, gladt och frimodigt talade och slogo råd med hvarandra — kärleken till vårt fädernesland och månheten om dess värn.

Fosterlandskärlekens frö ligger förborgadt i hvarje människas hjärta, den är kärleken till hemmet, till fäderneslandet. För envar af oss är det ställe heligt och oförgätligt, där han sett dagens ljus, där föräldraögon vakade öfver hans späda svaghet, där han sorglöst njöt ungdomens otaliga fröjder! Hemmet — det är ett stort ord. Huru djupt det kan växa fast i hjärtat, det bevisar en hemlängtan, som kan vara i stånd att bryta all lifskraft. Ängar, berg, dalar, floder, människor, det är den första lilla världen; men blicken styrkes och går vidare: gemensamt språk, klädedräkt, seder, kyrklig och borgerlig statsform, gemensamt statsöfverhufvud, gemensamma lidanden, gemensam framgång — allt detta klargör, att ett band omslingrar många, och så utvecklar sig så småningom familjesinnet till samfundssinne, till fosterlandskärlek, stark nog att i nödens stund bringa offer af gods och blod.

Hvad man högst älskar, det värnar man omsorgsfullast om. Sveriges kvinnor älska sitt fädernesland, kan det då förmenas dem, att de vilja se det på allt sätt skyddadt och tryggt. Låt då i all billighets namn politiken vara politik, där den i det offentliga lifvet brytes i sina egna strider, låt sparsamhetspartiets betänkligheter vid riksdagen ha sina djupa goda skäl, låt den rena försvarsnihilismen måhända utgå från en idealt erkännansvärd synpunkt. Men låt då ock de svenska kvinnornas kärlek till sitt fosterland vara hvad den är; och är den nog stark och nog villig att från tusen sinom tusen hem skjuta sina frivilliga offer samman till dess skydd, är den nog lefvande och vaken att i det tyta så uppfostrande säde till kommande skördar i barnahjärtan vid hemmens hård, kan väl detta rättvisligen vändas till klander? Det är icke politik, detta — det är äkta kvinnlighet!

Sverige är ett fattigt land, och en tung militärbörda förmår det ej bära. Vår armé är därför ootillräcklig för landets försvar, de värnpliktige få en öfning, som på intet vis uppgår emot storstaternas långvariga värnepliktstjänst, vår flotta finner ej medel att i tillräcklig mängd bygga dessa millionslukande pansarkolossar, som dock en dag, om faran stode för dörren, kanske skulle afgöra räddningen. Faran? Vi göra oss väl icke alla säkra, söfda af en sjuttioårig fred.

Så kommo kvinnorna själfmant att hjälpa. Deras hjärtan drefvo dem därtill. Med små offer, men med stor enighet kunna vi dock något göra, tänkte de. Och de slöto sig samman. Och de hafva redan något, ja, ganska mycket gjort.

Det säges, att kvinnan ej bör befatta sig med slikt — som om det skulle vara okvinligt att intressera sig för fäderneslandet! Är det icke kvinnorna, som skola uppfostra framtidens män? Om en mor icke själf älskar sitt fosterland, huru skall hon kunna lära sin son att älska det?

Då Sverige en gång tvingas till själföfsvär — och den stunden kommer nog förr eller senare — då måste hustrurna offra sina män, mödrarna sina söner, systrarna sina bröder, döttrarna sina fäder. De måste se dem gå ut i striden, och om de söka hindra dem därifrån, äro de förrädare. De skola stå vid deras grafvar, de skola böja knä vid deras plågböddar, men de skola ej knota, trots all sin sorg; ty de skola känna sig stolta öfver, att de offrat sitt lif och underkastat sig namnlösa lidanden, för att skydda sina hem och friheten, och de skola lära sina barn att vörda deras minne.

Iduns redaktion har under den senare tiden flere gånger haft nöjet mottaga olika skrivelser från svenska kvinnor, som berört den fosterländska sak, om hvilken vi här talat, och alla ha med rörande entusiasm vittnat om, huru brinnande intresset för densamma lefver i svenska hem. »Huru gärna, om så fordras,» skrifer en af dessa till oss, »skola vi ej gå med er i striden och dö vid eder sida. Men vi vilja ej utstå allt detta förgäfvets, vi vilja ej sända våra älskade till slaktbänken; om de skola dö, så måste de segra i döden. Om fienden, sedan han tillintetgjort de öofvade härarne, sprider sig härjande öfver landet, bränner våra hem och gör våra barn till slafvar, hvad ha vi sedan att lefva för? Är det någon som vill upplefva den stund, då Sverige, eller en del däraf, blir ett nytt Polen, ett nytt Slesvig-Holstein? Nej, något sådant vilja vi ej underkasta oss!»

Detta är varma, rörande kvinliga ord! Det land, hvars kvinnor så tänka, det får icke, kan icke gå under. Och hångrinaren borde med blygsel vända bort sitt anlete.

Oss kan det icke synas annorledes, än att den mäktiga, nationella rörelse, som i dessa tider besjalar Sveriges kvinnor, och för hvilken den »Svenska Kvinnoföreningen för fosterlandets försvar»* gått och går i spetsen, är förtjänt af *allt erkännande och all uppmuntran*.

En gammal historia.

Skiss af *Georg Nordensvan*.

Jag kan inte hjälpa det, men jag blef tungusisk, när jag träffade honom.

Vi voro gamla vänner, han och jag — och det var han, som var den begåfvade af oss två.

Han skref vers — det var väl egentligen det, som gjorde, att jag beundrade honom. Han var onekligen före sina år... en stillsam ung man för öfrigt.

* Alla förfrågningar äfvensom anmälningar till inträde i Svenska kvinnoföreningen adresseras till Svenska kvinnoföreningens sekreterare, Stockholm.

Jag kunde bara hitta på skoj. Och jag var så att säga hans väpnare... begåfvade pojkar ha alltid en anspråkslös kamrat som beundrar dem och gör dem inbiliska — inte sannt?

Nå, inte tror jag numera precis, att han var ämne till något snille. Men han hade en märklig förmåga att finna ord för sina tankar, om de också i själfva verket inte voro så djupa och originella, som jag trodde på den tiden. Och han hade en uppenbar smidighet i att upptaga idéer och göra dem till sina.

Mången har blifvit en framstående man — åtminstone en lokalstorhet — med mindre gäfvor än han. Det tror jag fortfarande.

Han hade en mjukhet och en älskvärdhet i sinnet, som gjorde honom omtyckt. Han hade, med ett ord, just de egenskaper, som fordras för att komma fram i världen — jag vill inte säga bryta sig fram, men inte heller krypa fram — utan snarare *maka* sig fram, steg för steg, utan att anlita förkastliga medel, men fullt ut lika mycket genom sina personliga egenskaper som genom sina talanger.

På den tiden var han, förstas, i mina ögon en blifvande storhet, sitt fosterlands stolthet och ära. Har är det det står i Rydbergs dikt om barnen och allt hvad vi tro oss kunna hoppas och vänta af dem?

Du vet, hvad jag menar — de där stroforna om att barnen äro furstar, men att, när de växa upp, bli de så sällan kungar.

De ha anlagen men inte förmågan att bli, hvad de kunnat och bort utveckla sig till.

Nå, se'n han tagit studentexamen sågo vi inte vidare till hvarann. Alldeles som det plägar gå. Vi slogo in på olika vägar, fingo skilda intressen. Han kom in i posten och gjorde sig för öfrigt bekant genom en och annan uppsats, han skref i tidningar, i sociala och ekonomiska ämnen. Förut hade jag trott, att han skulle bli en stor skald — det var på den tiden, då jag själf var lyriskt anlagd — nu väntade jag, att jag skulle få se honom i riksdagen. Ty att han skulle bli något var jag fortfarande säker om — notarie i posten var han naturligtvis bara för inkomstens skull.

Jag hade inte sett honom på tio år. Då stötte vi ihop uppe på Esplanaden tidigt en morgon. Jag hade just kommit upp till Stockholm, och nu hade jag gått dit för att — nå ja, det hör inte till historien, *hvarför* jag promenerade i de trakterna på morgonkvisten.

Allt nog, jag såg framför mig en figur, som föreföll mig så hjärtans bekant, men som jag ändå tyckte, att jag aldrig hade sett förr. En lång, mager, litet böjd man, som gick med afmåtta och litet trötta steg.

Han ledde en pojke i ena handen och en liten flicka i den venstra. En annan gosse traskade efteråt och höll honom i rockskörtet.

Att han var gift, den gamle gossen, det visste jag. Men det var också det enda jag visste om honom.

Jag gick efter ett stycke, och ju mer jag såg på honom, där han vallade sina telningar framför mig, dess mer gjorde han intryck af en gammal man. Den långa ryggen, det ljusa håret, som kunde vara grått lika väl som blondt, den långsamma gången — ja, det var en *gammal* herre, jag hade för mig, en som slutat lefva för sin egen del och nu lefde för sina barns räkning.

Han kunde inte vara äldre än ett par och trettio år. Men han *borde* vara femtio, så som han såg ut.

Förr hade han varit en riktig liten sprätt, noggrann, pedantisk, i sin klädsel prydlig och fin, nästan kvinligt behagsjuk. Kulörta halsdukar voro hans specialitet, — han knöt dem

med en utstuderad värdslöshet. Nu såg han en smula sliten ut, med en rätt ålderstigen slokhatt på hufvudet, och det var inte utan att han hade snedgångna skor. Jag började tro, att det låg en hel historia mellan den gamla tiden och den närvarande...

Nu vände sällskapet om och kom rätt emot mig — långsamt tågande som förut.

När jag tog den gamle gossen i hand och fick se honom in i ögonen, fann jag honom sig lik som förr. Samma barnögon, samma fina leende.

Men han hade en svart smal halsduksremsa, och den var inte ny i går.

Jag slöt mig till karavanen, och han talade, upplifvad af att ha träffat mig.

Hans röst hade kvar den gamla tonen, han talade lågmäldt, saktligt, i omsorgsfullt tillsvärfvade meningar, som om han stod på en kateder och skulle föregå eleverna med godt exempel.

Han var, som jag såg, ute och promenerade med barnen. Detta var de tre äldsta. De hade ännu en liten syster där hemma. Och jag kunde förstå, hur mycket göra man hade i ett så pass stort hushåll — han hade tagit för vana att gå ut med barnen på morgnarna, innan han gick upp på sitt ämbetsrum, — ingen annan hade tid med dem...

Gossen, som höll honom i rocken, hade ett blekt ansikte med sin pappas milda, klara ögon. Han gick tyst och beskedligt, höll sig fast med ett stadigt tag och såg framför sig med något lillgammalt i uttrycket — det draget hade han ej efter fadern.

De andra barnen voro mindre lätta att hålla styr på. De ville gå i rännstenen eller hoppa in på gräsmattan. Och medan han talade med mig, måste han oupphörligt afbryta för att befalla eller förbjuda dem något — »låt bli, Tage! Nej, du får inte! — Gå inte dit, Emma! — Hör inte Tage? Gå beskedligt — akta dig för hästen», och så vidare.

Ja, han var kvar i posten och avancerade långsamt, mycket långsamt. Han väntat löneförhöjning, men får vänta på den ännu ett par år. Det hela går sin jämna gång som ett urverk, — ingenting att säga om det — man sitter dag efter dag på sin stol, gör hvad man skall och kvitterar sin aflöning en gång i månaden.

»Nå, dina literära och politiska intressen?» frågade jag.

Han smålog, och då kom där fram en hel mängd små rynkor kring hans ögon, så jag med ens fick för mig, att han ändå såg gammal ut. Och afmagradt var hans ansikte — riktiga hålor i kinderna.³ Bara skinn och ben, hela återstoden af karlen.

Han skakade på hufvudet.

(Forts.)

Hvad är bildning?

Af Ave.

Detta är en fråga, som ofta blifvit framställd, men som torde vara mycket svår att på ett uttömmande sätt besvara, ty ordet *bildning* är ett uttryck för ett ytterst elastiskt begrepp om en mycket sammansatt sak, af hvilken väl hvarje människa eger någon del, men högst få, om ens någon, *alla* ringarne i den gyllene kedjan.

Ej sällan läser man, att den och den namnkunniga människan »stod på höjden af sin tids bildning», och så upprepas ifrågavärande persons *kunskaper* och talanger, som om detta någon tid varit allt, hvilket kräf-

des för att vara en fullständigt bildad människa.

Drottning Kristina är en typ för en dylik halfbildning; hennes far, Gustaf Adolf, däremot egde, utom sina kunskaper, flere andra ringar af den gyllene kedjan. Den store konungen, som vigde sitt lif åt själfva bildningens kärna, var äfven ädel nog att kunna inse och afbedja sina fel samt erbjuda uppriktigt tillåtelse åt den *kamrat*, han förfördelat. Gustaf Adolf räckande sina pistoler åt öfverste Seaton under erkännande af sin öfverlänning mot honom; Kristinas befallning om sin forne gunstling Monaldeschis' gräsliga mord i ett af de gemak, hon själf bebodde, se där slående prof på äkta och falsk bildning. Både far och dotter stodo, hvad kunskap beträffar, »på höjden af sin tids bildning»; hvad var det då, som gjorde honom så ädel, sann och god, och henne så rå, flack och grym?

I själfva verket är ingenting vanligare än att höra människor förvexla bokliga kunskaper och färdigheter i främmande språks talande med djup bildning. Ja, man uttänjer begreppet så vidt, att det till och med omfattar vanlig examensläsning med ty åtföljande betyg på att ha »gått igenom» vissa klasser i ett högre läroverk som ett bevis på äkta bildning.

Nu händer det mycket ofta, att de inlärdas kunskaperna falla ur minnet, och då skulle ju den på detta sätt bildade människan lätt kunna löpa fara att bli räknad till de »obiladades» klass, om ej något af bildningens fennissa blifvit (under namn af sällskapsvett, talanger eller takt) outplånligt inbrändt i hennes väsen och sätt att skicka sig och räddade henne därifrån.

Ofta får man höra, hur välmenande föräldrar, hvilka själfva sakna både bokliga kunskaper och kännedom om antagna sällskapskick och bruk, tala om att sända sina barn till städerna »för att lära sig bildning». Ibland mena de därmed någon kunskap eller färdighet, men oftare syfta de rent af på sättet att helsa, tala till främmande, kläda sig, duka ett bord, servera en gäst, sköta knif och gaffel o. s. v., och ser man noga efter i ett sådant hems bokförråd, skall man där ofta finna en liten bok med titeln: »Konsten att skicka sig», eller något dylikt.

För några år sedan hörde jag en berömd dansk talare beteckna de likbetydande orden: det svenska *bildning* och det danska *dannelselse*, såsom varande blott och bart uttryck för *yttre former*, medan han betecknade själfva sakens inre väsen med ordet *upplysning*. Och han menade, att en människa kunde vara mycket upplyst, kunskapsrik, sedlig och religiös, utan att en smula vinnlägga sig om »dannelselse» (bildning). Därjämte betonade han skarpt, att en människa kunde vara fint bildad — i yttre mening — utan att ha en gnista sann upplysning i sin själ.

I denna senare åsikt hade han otvifvelaktigt rätt; därom bär vårt eget samhällslif allt för många sorgliga bevis, men jag tror, att han tog fel i den förra.

När kunskap — »vore det så blott om säfven» — blott om en enda liten punkt i det mänskliga vetandets ofantliga haf — kommer med anda och lif in i tanke, känsla och fantasi, så tändes där ljus i själen, och af andligt ljus uppkommer värme och därav utvecklas kärlek till medmänniskor, förenad med den ödmjukhet, som en upplyst själ *måste* känna, då ljuset belyser hennes okunnighet midt i allt hennes vunna vetande; belyser

egna brister vid allt hennes sträfvande. En upplyst människa vill aldrig väcka uppmärksamhet eller gifva anstöt genom att ringakta det, som är förnuftigt eller oskadligt i sällskapslivets antagna former och lagar. Äfven om hon ej kan t. ex. instämma i den dom, som i ett sällskap fälldes öfver en af våra stora diktare, nämligen att han var obildad, emedan han drack det heta kaffet ur tefatet, så tror hon sig dock ej ha rättighet att väcka ett bordssällskaps fasa eller afsmak genom att sticka knifven i munnen, söpla i sig soppan med ett ljud, som då en späd kalf dricker ur en bytta, eller vid kaffet bita af sockret och kasta resten tillbaka i sockerskålen o. s. v. »Konsten att skicka sig» är säkert ingen oäfvnen bok, när den studeras vid en belysning, som visar den djupare meningen, kärnan i all kunskap samt i antagna sällskapskick.

I fråga om vetande kommer det mindre an på, hur mycket kunskap man eger, än på hur denna kunskap är beskaffad; om den förörkar eller upplyser, värmer eller kyler hjärtat, drifver oss till en själförsakande verksamhet i det godas tjänst eller gör oss till egoister, som blott lefva för att kretsa kring det egna jaget, likt en hundvalp efter sin egen svans.

Det är efter kunskapens frukt, som arten af en människas bildning skall mätas och bedömas. Kunskapsträdet har äfven grenar, hvilka bära onda frukter, och den yttre bildningen af en människas väsen liknar tyvärr ofta ett hvitmenande af grafvar.

En *äkta* bildning utan en lefvande gudstro och ett personligt lifsförhållande till Gud kan lika litet finnas som dagsljuset utan solens medverkan. Det är människans lifsgemenskap med den Högste, som gifver ande och lif åt den döda kunskapen; det är genom att hängifva sig åt hans upplysande och ledande ande, som hon förmår pröfva allt, behålla det bästa och förkasta allt falskt glitter. Det är kärleken till Gud, som bildar hennes hjärta så, att hon blir hänsynsfull, sann och god emot nästan, och att hennes yttre uppträdande blir ädelt, rent och naturligt samt i allt harmoniserande med hennes inre väsen.

Hvad är väl vår tids verkliga bildning annat än ett verk af kristendomens anda? Är det väl de hedniska eller de kristna folken, som afskaffat och afskaffa slafveriet, gifvit kvinnan mänskliga rättigheter, skapat fattigvård, hospital och alla våra öfriga barmhertighetsinrättningar? Är det ej genom kristenheten, som det arbetas på att förekomma krig? Är det ur hedningarnes eller de kristnes leder, som de stora vetenskapsmännen och uppfinnarne utgått?

Det vore lätt att ur folkens historia, liksom af enskilda personers lefnadslopp, framdraga prof på och följer af en bildning utan kristlig tro och upplysning, men det torde här vara tillräckligt att påpeka, hurusom en till vainsinne gränsande fåfänga, en djurisk råhet eller en förtviflan, som drifver till själfmord, så ofta känneteckna högtbegåfvade naturer, hvilka i högmod velat vara sig själfva nog, velat taga allt af sig själfva och i sorglig själförblindelse sträfvat att afstånga sig från hvarje tillflöde från krafternas källa.

Bidrag i alla ämnen mottagas med tacksamhet.

Iduns panoptikon.

Ödmjukaste tjänare, min nådiga!
Jaså — jag har inte äran vara igenkänd? Nå, uppriktigt sagdt, så förvånar det mig inte. Det är ju länge, mycket länge sedan vi sist träffades. I vår tid glömmer man fort, och jag har inga särskilda anspråk på att varda ihågkommen.

Ah, verkligen, Ni erinrar er det! Mycket smickrad.

Ja, under pingsten var det, som vi sist träffades. Minns Ni ett så förskräckligt väder det var, hur orkanen tjöt, hur den bräckte Kaknässkogens stolta granar som tandpetare, blåste seglare i sank och krossade stora skepp som nötskal? Kommer Ni ihåg, hur snön gloppade ned och gömde pingstliljorna under sitt frostiga täcke?

Se'n dess har en hel lång sommar förflutit. Tycker inte Ni, att den varit lång? Så mycket bättre, ty det bevisar, att Ni haft trefligt.

* * *

Emellertid så »ä' vi nu alla församlade här». Badorterna ha stängt sina societetsallonger, och bolagsdirektören sitter nöjd och räknar kassan. Intendenten sätter in på »upp och af» samt erkänner inom sig själf visheten i salig Dumboms ord:

»I medicinen höll han för —
hvad man därom än må orera —
att den helt säkert nytta gör
åt medici, om inte flera.»

Men det finns annat folk också, som är belåtet med sin bad- och brunnssjour.

Grosshandlare X. träffade jag härom dagen vid frukosten. Han berättade mig med strålade min och ett karaktäristiskt grepp i nedersta västknappen, att hans Karlsbadersäsöng bragt ned hans lefvande vikt med 11 kilo. Så tog han sig en klunk god Bordeaux och fördjupade sig i chateaubrianden med en ifver, som om det skulle varit en lifsfråga att inom 14 dagar få de förlorade 11 kilo tillbaka igen.

Vid bordet bredvid sutto två sjöofficerare. Den ene tittade ut genom fönstret.

»Ser du på fröken Y., du, det var katten' en så'n air! Hon ser ju ut, som hon vore drottning af rika Arabien, allra minst.»

»Näja, det kan hon ha skäl till. Blef förlofvad i Ronneby i somras med löjtnant Z. på norra skåningarne. Stilig karl, fideikommiss om 1½ millions taxeringsvärde och kontanter till. Duger det?»

»Åh tusan, hvem kunde trott det om den gamla galejan!»

Ja, det var enormt, hvad folk kunde ha tur ibland. Och så lade den andre för med ett annat färskt exempel. Hade inte Petterkvist, vice härads höfdingen, trots sitt simpla namn och sitt begynnande månsken gått och kapat åt sig en arftagerska i Marstrand, en riktig liten sötunge, nitton år och med minst ett par hundra tusen — *kalla pengur!* Var inte det också en pyramidalisk flax, hvafalls? — Förstås, Petterkvist var nog en elegant karl, verkligen nobelt utseende, valsade briljant och hade något visst bedårande i sitt halft blaserade sätt att sköta konversationen. Men i alla fall . . .

Nånå, så fanns det andra, som inte rosade marknaden. Gamle Q, kamrern, hade ju rest till Medevi och tagit hela kullen med sig, alla fem flickorna. Men äktenskapsmarkna-

den var genomgående flau, för deras del åtminstone. Så prackade familjen in och reste till Strömstad på sensommaren. Inte ett enda allvarsamt napp, trots de många fisketurerna och båtfärderna. På sin höjd litet flirtation. Nog ä' sådant hårdt. Gubben har säkert en smula på kistbotten — åhja inte så lite — men de äro ju en så förskräcklig svärm, som ska' dela prisen. Det förslår ingenting.

* * *

Ja, på det här sättet få vi, som gått här hemma och »vaktat staden», i oss sommarens krönika bit för bit. Den ena scenen har utspelats här, den andra där, men i hufvudsak äro de hvarandra tämligen lika. En smula kärlek, en smula poesi, mycket allvar och icke obetydligt fåfänga — se där inslaget i livvets väf. Mönstret kan bli helt olika, kvaliteten också, men det må vara siden eller blaggarn, så saknas icke penningfrågans röda rand i någondera.

* * *

Och här i Stockholm, hvad har hänt här? Åh, just ingenting ovanligt. Rollafebern och Lagerlundens stängning äro kanhända sommarens mest märkvärdiga tilldragelser.

Den förra ska' vi alldeles låta bli att tala om, ty farsoter äro i allmänhet intet angenämt samtalsämne, och hvad särskildt denna beträffar, så föreställer jag mig nu, att den måste förefalla en smula genant för dem, som varit mest angripna. Och som den hade en alldeles ovanligt stark utbredning inom den kvinnliga världen, så vill jag inte riskera den lilla smula popularitet, som jag möjligen kan ha (eller få) hos Iduns läsarinna, genom att krasa upp den där gamla genanta historien.

Däremot föreställer jag mig, att Lagerlundens stängning för alltid är ett behagligare kapitel för mina läsarinna. Ty hur det är, så kan man icke förneka, att denna lokal varit ett slags rival, som mången gång lockat »gubben» bort från sin lilla fru och kavaljeren från den unga dam, som haft anspråk på hans uppvaktning. Den djupa sucken, som förnams ibland herrarnes led, när detta favoritställe stängde sina portar — jag borde egentligen sagt grindar, men det låter så ohyggligt platt — vann därför ingen genklang hos damerna. Tvärtom, hos dem kunde man i stället förnimma ett stilla jubel.

Men — nu skall jag glänta litet på en stor hemlighet, som visserligen i första hand angår oss karlar, men som, om jag ej miss-tager mig allt för mycket, icke därför skall vara ointresant för damerna heller — men det är *möjligt*, att både sorgesången och jublet höjts en smula för tidigt.

Lagerlunden är död. Ja, för närvarande visserligen, ty det följer med nödvändighet af årstiden. Men det är därför icke *absolut* säkert, att den icke, när våren kommer och lindarna löfvas, kan stå upp igen. Jag åsyftar nu icke denna uppståndelse »i förklarad lekamen», som operakonsortiet lofvat ombestyra åt oss, när en gång det nya operaplatset blir färdigt, utan jag menar, att den *gamla*, kära Lagerlunden, icke är död, utan blott soffer.

Förklaring?

Nej, min nådiga, Ni får förlåta mig, att jag icke lemna Er någon sådan. Men om ni lefver till våren, får Ni väl se, om jag icke haft rätt.

* * *

För närvarande är det en övergångens tid. Sommaren håller på att säga oss farväl, och det är, som om den ville samla all sin älsk-värdhet och koncentrera hela sin återstående tjuskraft i själfva afskedet för att rätt låta oss se, hvad vi förlora. Kan Ni erinna er en sådan september, som den vi haft i år? Knappast.

Men ändå vänder Ni Er från den sjunkande solen och spejar mot den uppgående. Det är icke vackert, man skulle rent af kunna misstänka, att Ni vore en smula lycksökerska. Sommaren står ännu i rik, grön skrud, solen drifver upp termometern till 20° och däröfver, men Ni går ändå och funderar på, hur Ni skall kunna taga emot den gamle Bore i en så bedårande dräkt som möjligt, när gubben en gång kommer norr ifrån och trycker sin isande helsningskyss på edra friska kinder.

Eh bien! Toaletten är en viktig sak, och det kan icke falla mig in att underkänna dess betydelse. Tvärtom, vore jag förfaren i den stora konst, som har till uppgift att insvepa skapelsens härligaste konstverk i ett modernt och tilltalande »fodral» — förlåt, men jag hittar för ögonblicket intet bättre ord — så skulle jag så ytterst gärna gifva praktiska vinkar och råd. Nu finns det gudskelof andra, som göra den saken bättre, och jag får lita till den gamla bekanta tröstegrunden att — »alla kunna väl inte vara skräddare heller!»

Bara en enda liten sak skall jag taga mig friheten erinna om. Nämligen den, att hur viktig toalettfrågan än är, så finns det ändå något, som är betydelsefullare. Det är en utmärkt sak att ha en förtjusande kappa, men det är ändå bättre att ha ett godt hjärta, och hur hatten än ser ut, så beror det i alla fall mest på, hvad hatt sitter på för ett hufvud.

»I fjol en hatt —
i år en tratt,
så skiftar ständigt smaken.
Men hatten är,
hur än den klär,
likväl ej *hufvudsaken*».

kvad en gång en skämtare.

Det må nu vara, att maximen kan synas en smula trivial, men det kan ändå icke skada att inskräpa den.

Au revoir!

Scævola

En »samvetsfråga».

Medicinskt kåseri.

För Idun, af *van Nord*.

Ja, ärade läsarinna, det är verkligen en »samvetsfråga», jag tar mig friheten uppvakta dig med — och därtill en så ömtålig sådan, att jag behöfver allt mitt kurage för att våga framställa den. Men jag hoppas, att du ej upptar den allt för illa, då du ju slipper att personligen besvara den.

»Har du ofta badat i sommar?» Så låter den i all sin förskräcklighet, och dock — enkel och oskyldig, icke sant?

Att du pliktskyldigast en och annan gång tvagit din lekamen — ej blott händer, fötter och ansikte, utan »ifrån ofvan till nedan och allt igenom» — tviflar jag ej på. Men frågan är, om du tillräckligt ofta, exempelvis *dagligen*, begagnat dig af de friska, helsobringande kallbaden under denna nu snart till-

ändalupna sommar — den årstid, då de stå alla så godt som gratis till buds.

Jag misstänker starkt, att du måste med det onda samvetets rodnad på dina kinder svara nej. Och om jag frågade dig om orsaken, så sade du helt visst: »Därför att jag anser baden vara hufvudsakligen för nöjes skull; men då jag för min egen enskilda del tycker detta 'nöje' med därmed förknippade biomständigheter — den besvärliga afklädnin-gen, den ruskiga 'neddoppningen', den ännu besvärligare påklädnin-gen etc. etc. — vara ganska 'måttligt', så försakar jag det helt enkelt! Det är den naturligaste sak i världen!» menar du, och så tänka många, många med dig — det vare dock sagdt icke till tröst, utan till varning och väckelse.

Men har du tilläfsventyrs hört baden prisas för deras välgörande verkningar, så ha nog dina tankar, i full öfverensstämmelse med ditt förra resonnemang, genast format sig ungefär sålunda: »Nonsens! Är ej jag själf ett lefvande bevis på, att man kan ha god helsa, utan att behöfva vara 'badare ex professo'!» Och så har du fortfarande med lätt hjärta 'försakat nöjet'.

God helsa — ja, visserligen, d. v. s. *tämligen* god, ty nog är väl äfven du, bästa läsarinna, likasom de flesta andra dödliga, understundom 'krasslig' eller 'lindrigt opasslig', som det heter; du är, menar jag, väl en och annan gång besvrad af sådana obetydliga små krämpor, hvilka i regeln gå öfver af sig själfva, och som du därför ej tillmäter någon vidare betydelse än den af 'ett nödvändigt ondt', hvilket ej står att ändra, och hvori du alltså måste med största möjliga undergifvenhet söka foga dig. Men då vill jag påminna dig om ett ordspråk, som säger: 'Ingen rök utan eld'. Ty lika träffande som detta i och för sig själf är, lika säkert hafva dina krämpor sina orsaker, hvilka det borde vara dig angeläget att upptäcka och undanröjja. Och hvem vet, om ej vid anställd razzia efter dem just din försummelse af baden blefve funnen som den största syndaboken — ja, jag vågar nästan påstå, att så blefve följden.

Men är du tilläfsventyrs att räkna bland de lycklige, som aldrig hafva lärt, hvad sjukdom vill säga, så kasta skulden härför på hvad som helst, på din lycka eller din goda tur, men ej på din återhållsamhet från baden, ty denna är, om någon, oskyldig. Snarare kan du af henne vänta att få bekantskapen med ohelsa inledd. Naturen, visserliger tålmodig, är dock en herrskarinna, som ej i längden låter leka med sig; hon blidkas ofta för stunden och förlåter lätt, men hon glömmar aldrig — hvad tiden lider så hämnas hon på ena eller andra sättet alla öfverträdelse af sina sundhetslagar, och en sådan är just badet, det *ofta förnyade* badet.

Ja, nu, ärade läsarinna, antar jag, att jag tillräckligt skrämt upp dig för att ditt hårdt medtagna förråd af uppmärksamhet skall räcka till äfven för den återstående, mera vetenskapliga delen — d. v. s. slutet — af föreliggande sparlakansopus. Slut måste ju *all* början hafva och *vetenskapligt* speciellt detta kåseri, på det att dess sinnes- och samvetsoro- ande 'insinuationer' ej måtte blifva teser, utan bevis, och du ej vädra humbug eller åtminstone raljeri, hvilket vore till skada för båda parterna — dig och mig.

* * *

Om vi närmare skärskåda badets *verkningar*, så finna vi dem vara af två slag, direkta och

indirekta. Af dessa skola vi här endast selsätta oss med de förstnämnda, dels emedan de äro de ojämförligt viktigaste, och dels emedan denna lilla uppsats eljes blefve allt för vidlyftig. Dock vill jag för fullständighetens skull i korthet antyda äfven badets mera indirekta verkningar; det sätter blodet i lifligare och kraftigare rörelse och underlättar på sätt och vis härigenom hjärtats oanadt tunga och mödosamma arbete; det stärker och hårdar huden; det gör kroppen mindre känslig för temperaturvexlingar och därigenom äfven mindre emottaglig för förkylningar o. s. v., o. s. v.

Men badets direkta, betydelsefullaste verkan, dess egentliga mission, är, som vi alla veta eller böra veta, *hudens renhållning*, och denna är af ej ringa betydelse för helsa och välbefinnande.

Liksom alla organiska varelser är nämligen äfven människan till hela sin lekamen, de ädlaste inre organen ej ens undantagna, stadd i en oförändring, men långsam, ja, för henne själf alldeles omärklig ombildning. Denna är af rent fysiska skäl ett livsvilkor för människan; vid fullgörandet af sina mångahanda, olikartade funktioner skulle naturligtvis kroppens organ, och således äfven kroppen själf, ganska snart blifva utnötta och odugliga till vidare tjänst, därest de ej i mån af behof förstärktes eller ersattes med ny materiel, d. v. s. så småningom nydanades. Och ombesörjandet här af blodet särskildt fått på sin lott.

Å 'dragande kall och embetets vägnar' foras blodet fram genom ådrorna och tränger sig in i alla väfnader och kärl, därvid afskiljande och upptagande allt begagnadt och odugligt, hvilket afsöndringsorganen sedan skynda att bortskaffa och såmedels oskadliggöra. Men af sina egna, af den intagna födan preparerade, beståndsdelar lemna blodet åt kroppen tillbörlig ersättning, hvarigenom lifvet hålles vid makt i år och årtionden och borde kunna fortvara i en obegränsad tid, tyckes det, men det upphör dock, som bekant, slutligen, och i mångas tycke alltför snart, af sig själf — *hvarför* vet man ej, och således ej heller jag, ehuru det onekligen vore både nyttigt och intressant att veta.

Nu intar äfven huden en plats i afsöndringsorganens klass, och dess afsöndringsprodukter hafva, måhända något oegentligt, med ett gemensamt namn blifvit kallade *kroppens utdunstning*. Denna måste alltså, då huden ju utgör kroppens yttersta betäckning, försiggå genom densamma, för hvilket ändamål den ock är försedd med en otalig mängd små hål eller *porer*, hvilka under förstoringsglasets gifva den utseendet af en siktduk. Men äro dessa porer på ett eller annat sätt tillstoppade, och då vanligen genom orenlighet eller något dylikt, så blir följden naturligtvis den, att utdunstningen hämmas, d. v. s. naturens 'arbets-schema' inom organismen blir genom människans förvällande underkastadt en grundväsentlig förändring — en förändring, som kan komma att 'kosta mer än den smakar'. Ty afsöndringarna ega förvisso ej rum för ro skull, utan äro en absolut naturnödvändighet, som ej utan men för vederbörande kan undertryckas.

Härmed är ock badets egentliga uppgift på det närmaste antydt. Genom detsamma hålles huden ren och smidig och sättes i stånd att på tillbörligt sätt fullgöra sitt åliggande som afsöndringsorgan — till fromma och vederkvickelse för människans både lekamliga och andliga varelse.

I vårt ädla husdjur hästens skötsel intar, som känt är, den s. k. *rykten* ett särdeles framstående rum; ja, det finnes 'hästkarlar' och andra 'förstsigspåare', som t. o. m. säga, att rykten är för hästen detsamma som halfva födan. Och erfarenheten har gifvit vid handen, att de utan tvifvel hafva rätt. Men de glömma, att rykten äfven för människan har sin stora betydelse; tvärtom betraktas den af många som en riktig öfverloppsgärning, den de ej gärna befatta sig med.

Nu är denna sommar slut och vintern stundar. Har detta lilla 'käseri' äfven fallit i god jord, så är det dock för sent att kunna bära frukt — i år. Men nästa, då vårvindarne fläkta varma och solen smälter isen — då kanske frukten börjar mogna!

Ett nytt kvartal är inne

och alla våra kvartalsprenumeranter påminnas att nu ofördröjligen förnya prenumerationen, på det att intet afbrott i tidningens ordentliga expedition må behöfva ega rum. Sent ankommande prenumeranter löpa risk att gå miste om ett eller annat af de första numren i det nya kvartalet, alldenstund upplagens storlek bestämmes efter antalet abonnenter, som tecknat sig vid utgången af näst föregående kvartal. Idun med Iduns Mode- och Mönstertidning kostar för kvartalet endast 1 kr. 65 öre.

Om några af edra bekanta, ärade lärarinnor, ännu ej hafva Idun, förmån dem att försöka ett kvartal, och vi hoppas, att de skola finna sig nöjda och komma åter. Allt efter upplagens stigning kan redaktionen än ytterligare öka sina bemödanden att i alla hänseenden göra tidningen omvexlande och underhållande. Arbeten alltså hand i hand med oss för eder egen tidning.

Redaktionen.

Iduns månadsrevy.

Väl hafva vi nu under flere år haft fred i Europa, men freden står ändå helt ofta på spel, den politiska barometern visar sålunda mestadels på »ostadigt» väder, ja ibland får man rent af en förkänning af storm. Anledningen ligger i det spända förhållande, som länge rådt och fortfarande synes råda mellan Ryssland och Tyskland samt bädas förhållande till Österrike, som af Ryssland ses med oblida ögon, men intimt ansluter sig till Tyskland. Under den gångna månaden har detta sakernas läge rätt hjärt framträdt. Af sin ryska resa synes kejsar Wilhelm hafva fått ganska ogynnsamma intryck, hvilka han ej kunnat eller ej brytt sig om fullständigt dölja. Återkommen har han nämligen demonstrativt lagt i dagen sin nära vänskapsförbindelse med det af Ryssland hotade Österrike. Kejsarmötet i Rohnstock, hvilket den 17 sept. och följande dagar hållits mellan kejsarne Wilhelm och Frans Josef, var tydligen ämnadt att utgöra en manifestation i sådant syfte. Intet har sparats för att i ord och handling lägga i dagen den unge hohenzollerns varma vänskap för den gamle habsburgaren, hvilken han säger sig »värda som en fader». Då äfven de båda rikskanslärerna Caprivi och Kalnoky medföljt på mötet, har det med rätta kunnat betecknas som något mer än »ett rätt och slätt manöverbesök».

Att kejsar Wilhelm därefter besökte den gamle Moltke på Creisau var väl allt anse blott som en artighet, men den artigheten i samband med Rohnstockmötet har ändå smaken af något demonstrativt. Man röker ej gärna »fredspipan» hos Moltke. På annat håll gafs genom detta besök en liten vink om Bismarcks fortfarande onåd. »Huru gärna» såges kejsaren hafva yttrat, »skulle jag ej hafva

velat vara gäst på Friedrichsruh, men *han* har ej velat det.»

I samhällenens inre råder det flerstädes både i gamla och nya världen en jämsn, som bådär ofred. Kampen mellan den gamla samhällsordningen och den alltjämt unga frihetsrörelsen pågår samt får här och där mera i ögonen fallande utbrott.

Sälunda har i den schweiziska kantonen Ticino pågått en revolutionsrörelse i radikaldemokratisk riktning. Genom öfverrumpling segrade revolutionen till en början och en provisorisk regering tillsattes. Men så inskred det schweiziska förbundsrådet med militärmakt, och då vändes segern i nederlag. Provisoriska regeringen upplöstes, förbundsrådets kommissarie, Künzli, tog öfverinseendet af förvaltningen och uppräddes som medlare mellan partierna. Den störtade regeringen lär blifva återställd; men å andra sidan kommer förbundsrådet att medgifva den af de liberale fordrade folkomröstningen och författningsrevisionen. Folkomröstningen skall ega rum den 5 okt. Förbundsrådet har goda skäl att här gå mycket försiktigt till väga, om, såsom från väl underrättadt håll antydes, Italien har sitt finger med vid tillståndet af revolutionsrörelsen i Ticino. Det påstås, att Crispi uppgjort planer att med Italien införlifva denna kanton, i hvilken såsom bekant, italienskan är folkspråk.

Äfven i Portugal råder nu ett slags revolutionsrörelse, hvilken mer och mer synes gå i republikansk riktning. Den började med en ministerkris, närmast föranledd af den hos en stor del rådande förbittringen öfver den förödmjukelse, som landet lidit genom traktaten med England. Isynnerhet har man uppretats öfver den i traktaten inryckta bestämmelsen, att Portugal ej skulle få afträda områden till andra makter utan, att inhämta Englands samtycke; fäfangt har, synes det, England sökt mildra upphetsningen genom ordalagens mildrande. Kamrarnes sammanträden hafva under debatten om denna sak varit ytterst stormiga. Rörelsen har spridit sig till befolkningen därutänför, så att blodiga sammanstötningar mellan folket och polistrupperna upprepade gånger förekommit både i Lissabon och i Oporto. Yttranden hafva fällt, att den unge nu regerande konungen skulle blifva den siste i Portugals konungalängd, och i själfva verket synes Brasiliens republikanska föredöme öfva stark dragningskraft på det forna moderlandet.

På andra sidan Atlanten har en revolutionär rörelse egt rum i Chile, men synes ej få några synnerligen vidtgående följder.

Här i Sverige har äfven under september månad den politiskt intresserade allmänhetens uppmärksamhet hufvudsakligen upptagits af de pågående och nu i det närmaste avslutade valen till andra kammaren. Med synnerligen spänd intresse har man motsatt utgången af Stockholmsvalet, hvilken utgång nu är väl känd. Man hade väntat att den demokratiska och socialistiska rörelsen skulle välla en splittring inom den liberala venstern, men att däremot protektionister och högerfrihandlare skulle ingå någon kompromiss, hvarigenom deras kandidater till någon del skulle kunna genomdrivas. Emellertid har just motsatsen inträffat. Demokratier och socialister visade sig hafva alltför liten röstnumerär för att kunna nämnvärdt minska öfverlägsenheten i de liberale röststyrka och protektionisternas kompromissanbud blefvo af högerfrihandlarna obeaktligt tillbakavisade. Följden blef, att den liberala valmansföreningens listor segrade utefter hela linien i alla valkretsarne. Detta, ehuru man äfven på liberala sidan är långt ifrån belåten med alla på den segrande röstlistan uppförda namnen.

Otto Sjögren.

Ett genmäle.

(Forts. o. slut fr. föreg. n.r.)

Qued allt det arbete, hvarmed fru Holmberg gjort sig förtjänt om folkhögskolan — och därför böjer jag mig i gladt erkännande likt alla andra, som ha ett lefvande intresse för kunskapens främjande på alla områden inom vårt land — så måtte hon ej haft med barns undervisning att göra. Hon skulle då säkert efter vunnit erfarenhet fått litet mera medkänsla och *pietet* för sin förra lärarinns arbete, om hon också ej under skoltiden förstått att skatta

Bakning.

Socker-ringar. 153 gr. socker, 106 gr. skirt smör, 4 ägg, af hvilka 2 hvitor bortagas, detta röres länge åt en led, 281 gr. hvetemjöl, hvaraf hälften iröres genast; degen sättes i kallt rum att stelna. Ringarne doppas i groft socker, sporrar, tåla ej stark värme.
Elin.

Mandelusslor. 425 gr. sötmandel, lika mycket socker och smör, 2 ägg, några droppar citronessence och mjöl efter behag.
Elin.

Mandelberg. 4 ägghvitor, 425 gr. socker, d.o sötmandel. Hvitorna vispas till hårdt skum, därefter iröres sockret och sist mandeln, som är skuren i strimlor. Läggas i fasoner på waxadt papper och insätas i sval ugn.
Elin.

Hårda kringlor. 3 dl. grädde, 213 gr. skirt smör, 8 ägg, 213 gr. socker, 3 skedblad god jäst. Degen arbetas hård. Kringlorna torkas i ugnen.
Elin.

Potatisbakelser. 6 ägg, 153 gr. socker, 51 gr. potatismjöl. Bakas i form.
Elin.

Inläggning.

Den som har svårt att förvara pepparrotspulver på enkelt sätt: Man skär stängerna i bitar, torkar dem rätt fort i ugnen och stöter dem till pulver, som förvaras i väl korkade glasflaskor. Vid behof fuktar man en portion i friskt vatten. Efter några minuters förlopp å smak och lukt af den färska roten återkommit.
Stenia.

Syltning.

Många buteljer eller glasburkar ha nog sprungit sönder för en och annan husmor, som slagit syltade bär eller saft alldeles för heta i dem. Och dock är det så tidsödande, att först behöfva slå upp sylt på fat att svalna. Många syltningmetoder fordra dessutom, att man skall slå syltet kokhett i burkarna. All försiktighet att värma glaset förut, har ibland visat sig gagnlös; och dock finns det ett enkelt sätt att hindra söndersprickning: Man blöter en handduk i kallt vatten, ställer glaset i midten på den och viker snibbarna rundt omkring. Jag har lärt mig sätet först i år och är mycket glad derät, ty se dan har ingen olycka hänt mig. Genast efter påfyllningen kan man borttaga duken. Då den efterhand blir varm och torr, fuktas den ånyo.
Stenia.

Efterrätter.

Ris à la Pompadour. Koka 213 gr. risgryn i mjölk med vanilj, låt den kallna, vispa 3 dl. grädde med socker till hårdt skum och blanda det med gröten, blöt 4 kakor gelatine och blanda däri. Massan lägges i en smord form, ställes att frysa, uppstjälpes då den är kall och frusen. Åtes med saftsås.
Elin.

En god efterrätt. 7 dl. mjölk och 4 ägg vispas tillsammans med litet citronskal och hållas sedan i en form, som sättes på en panna med vatten och införes i en varm ugn. Då massan stannat, uttages den och man tillsätter hackad mandel, rifvet hvetebröd och groft socker, stekt i smör; detta strös på kakan, som åtes varm.
Elin.

Smultronkaka. Lägg i en skål 7 dl. goda smultron, 49 cl. fint socker, lika mycket madeiravin samt saften af 2 citroner. Blanda alltsammans väl, men utan att bären gå sönder. Inlägg denna blandning i en deg, som förut blifvit bakad och grädda den senare väl. Denna tårta åtes kall.
Elin.

Sur gräddkaka. 7 dl. god sur grädde vispas till snömos; 8 äggulor vispas med 115 gr. socker; litet mandel,

Nyinkommet lager

för säsongen, moderna garneringsartiklar till kappor o. klädningar.
Snörmakerier, Fantasigaller i stål, guld och silfver, Svarta och kulörta Sømmetsband, svarta och kulörta Sidenband, Svart och kulört Marabouts och Fjädergarnityr, Skinnbräm (finare o. enkl. kvaliteter), Stufvar, Crimmertyger, Största urval i Knappar af perlemor, snörmakeri, stenkol, tyg o. stennöt, Särskildt rekommenderas svarta Silkesbarber, 2, 2½ à 3 mtr långa, 30, 40 à 50 cm. breda, Finare och enklare Spetsar, knyplade Spetsar, Gardinspetsar, Tillbehör till moderna Spetslampskärmar, m. m. m.
Specialitet: Broderade Remsor, Madapolam, Madeirabroderier, Kul. Toffs- och Bollfransar.
J. F. HOLTZ
Brunkebergstorg 7 och Stora Nygatan 37.
Allm. Tel. 52 46.
Obs. Order från landsorten expedieras pr omgående.
[2681] Profver sändas på begäran.

Sophia-Hemmet.

Se den större annonsen i n:r 25 för i år [1434]

J. A. WETTERGREN & Co
Göteborg [2569]
tillverka och försälja
Damkappor
i parti för återförsäljning.

Stort urval af
Glas- och Porslinserviser
i nya, smaktfulla mönster.
Nysilfver, Nickelvaror, Brickor,
Knivar och Gafflar, Lyxartiklar.
Reel behandling. Billigaste priser.

G. Johanson

Kosta Glasmagasin
24 Regeringsgatan 24. [2373]

Adolf Bonniers förlag:
Rådgifvare för husmödrar.
En samling råd och upplysningar för hemmet och hushållet. Bearbetning från tyskan af O. H. D. Med 68 upplysande träsnitt. Pris 3: 50, inb. 4: 50. [2203]

F. R. ENGBLOM.
Guld-, Silfver-, Nysilfver-, o. Gränsat-arbeten
Förlofnings- och
Vigselringar.
Ständigt lager, till billiga priser. Beställning och reparationer utföras med omsorg.
14 Vesterlånggatan 14.
[1503]

För känslig hud!
För ömtålig hud!
För ansiktet!

KÖP
Henrik Gahns
Victoriatvål!

Fin toalettvål, innehållande anti-septiska beståndsdelar. Skyddar för inficerande ämnen. Är fullkomligt neutral.
Säljes i välförsedda detaljaffärer.
[2609]

Möbler.

Stort och rikhaltigt lager af såväl enkla som finare möbler.

J. Strandberg & Komp.
9 Möbelaffär 9
Brunkebergstorg
STOCKHOLM. [2478]

Bästsorterade
BOSÄTTNINGSMAGASIN
i Sverige.
Josephsson & Ågren
13 Drottninggatan 13
[2397]

Piano-Exposition

18 Drottninggatan 18, Stockholm.

A. W. EKDAHL'S
PIANOAFFÄR
A. W. EKDAHL,
Kongl. Hofbalmusikdirektör.
[2326]

Flyglar
Tafflar
Pianos
Orglar.
Nya modeller efter Rönisch och Steinway & Son. Enda försäljare för Stavenows & C:s omtyckta instr.
[2326]

Fosfatpulver.

Dietiskt medel för det uppväxande släktet.
Benbildande, Magstärkande, Blodrenande och i viss mån **Blodbildande.**
Säljes à 1 kr. pr ask hos hvarje välförsedd Specerihandlare, samt i parti hos
Collén & Lagrelius,
[2686] 2 Skottgränd 2.

Hvarje husmoder,

som sätter värde på att vid hembakning erhålla goda småbröd och tårter, spis- och knäckebröd, olika sorters limpor, olika slags karameller och glace samt god jäst m. m., m. m. bör insända 75 öre i frimärken till C. O. Ekblad & Comp:s bokhandel i Vestervik, då portofritt erhålles en tillförlitlig Sats-bok för nämnda ändamål. [2167]

Etablerade 1850.

P. Ericsson & Co.
Göteborg.

Rekommendera sina
Patenterade

Persiennner.

Obs.! Obs.!

Solidaste o. elegantaste fabrikat t. billigaste pris. Illustreerad pris-kurant sändes franko på begäran.
Våra persiennner ha framför rullgardin, så stora förd. att ingen använder rullgardin, efter gjord jämförelse.
[2427]

CIBILS

världsberömda
Flytande buljong.

Handelsmärke.

CIBILS är, hvad smak och godhet beträffar, öfverträffad, emedan den buljong man däraf bereder ej kan fränskiljas den, kockt på färskt kött. Bruksanvisning på hvarje flaska. Cibils finnes att tillgå hos de flesta specerihandlare i riket.
En-gros-försäljning för Stockholm hos herr Nils Ulin, Allm. telef. 67 96.
Enda importörer för Sverige:
J. LAGERVALL & Ci,
[2583] Göteborg.

Svenska

Järnsängsfabriken

50 Regeringsgatan 50
Allm. Tel. 46 47. [1434]

